

הלכות יום הכיפורים תריתריא

ז ואם כבו נרות אלו ביום הכיפורים אין לומר לנכרי שיחזור להדליק? ואפילו לרמו לו אסור¹² ולא עוד אלא שאם בא להדליק מעצמו צריך למחות בידו כמו שנתבאר בסימן רע"ו¹³ וכן אין לומר לנכרי לקבל שעוה הגוסף מן הנרות¹⁴ מפני שהישראל אסור לו למלטל השעוה מפני שהיא מוקצה כמו שנתבאר בסימן רס"ה¹⁵ וכל שאין היתר להישראל למלטלו אסור לומר לנכרי למלטלו כמו שנתבאר בסימן רע"ו¹⁶ ע"ש:

ז ונהגו לקח נכרי לשמור הנרות שלא יבא ח"ו לדי דליקה ומכח זה נהגו ההמון לומר לו לכבות ולהדליק ואין לזה היתר כלל ויש למחות בידם ובפרט ביום הדין¹⁷:

ח מי שכבה נרו ביום הכיפורים סימן רע לו¹⁸ ותקנתו שיחזור וידלקנו במוצאי יום הכיפורים ולא יכבנו עוד אלא יניחנו לדלוק עד גמירא וגם יקבל עליו שכל ימיו לא יכבה נרו במוצאי יום הכיפורים לא הוא ולא אחר אלא יניחנו לדלוק עד גמירא¹⁹.

(לקדוש ה') מכובד זיה יום הכיפורים שאין בו אכילה ושתייה אמרה תורה כבודו בכסות נקיה²⁰ ובנרות²¹ לפיכך נוהגין להציע בגדים נאים בבית הכנסת²²):

ט יש נוהגין ללבוש בגדים לבנים נקיים ביום הכיפורים כדי לזהות דוגמת מלאכי השרת²³ וכן נוהגין במדינות אלו ללבוש הקיטל שהוא בגד לבן ונקי²⁴ ויש עוד מעם כלבישת הקיטל מפני שהוא בגד מתים ועל ידי זה נבנע לב אדם²⁵ לעשות תשובה שלימה²⁶ ולפיכך גם מי שהוא אבל מותר ללבוש הקיטל²⁷.

וכן הנשים יכולות ללבוש הקיטל כדי להכניע לבן²⁸ אבל שאר בגדים לבנים אין להן ללבוש כדי להיות דוגמת מלאכי השרת שאין יכולות להיות כמלאכים²⁹ שנאמר³⁰ עוד גבורים עלה חכם וגו' גברים כתיב³¹:

י הלבוש שק מחמת תשובה צריך לפשטו ביום הכיפורים³² מפני שהוא יו"ט³³ וצריך לכבדו בכסות נקיה כמו שנתבאר³⁴:

תריא ליל יום הכיפורים דינו כיומו וכו' סעיפים:

א ליל יום הכיפורים הרי הוא כיומו לכל דבר³⁵ שכל דברים האסורים ביום אסורים בלילה

מה דרכי משה שם. רמ"א שם. וראה גם לעיל סי' תעב ס"ד.
מו לבוש ס"ד.
מז ט"ז סק"ג. וראה גם לעיל סי' תעב ס"ד.
מח מ"א סק"ה.
מט ראש גם לקמן סי' תרש ס"א.
 נ משלי כא, כב.
נא מ"א שם (ע"פ ויקרא רבה פ"א, ה).
נב ספר הסדרים סי' תרטו. ח"א שם.
נג ספר הסדרים שם. וראה לעיל סי' תקנב סוף סי'. מ"א ועינים.
נד סוף ס"ח. וראה גם לעיל סי' קנב מ"ו (וכבר היום בממשלים נאים). לקו"ש הכ"ט ע' 203 ואיך. שלחן המלך ח"ב ע' רמו.

סימן תריא

א רמב"ם הל' שבת עשור פ"א הל' מור ושו"ע ס"א.

ל מנהי"ל הל' ליל יהו"כ (ע' של). רמ"א שם.
לא דרכי משה ס"ק ד. וראה גם לעיל סי' שו ס"ג.
לב סוף ג.
לג הגהות מנהגים י"כ אות קנפ. מ"א סק"ד.
לד ראה שם ס"ה.
לה ס"ו ובקו"א סק"ג.
לו מנהי"ל שם. ח"א שם.
לז ראה הרות י"ב, א.
לח הגהות מנהגים שם, בשם מנהגים ישנים. רמ"א שם.
לט ישעיה נה, יג.
מ נהרא שבת קנפ. א. רמ"א פ"ח סי' מ. מור. וראה גם לעיל ס"ד. לקמן סי' תרד ס"ח.
מא ראה ח"ח סוף המינן. לעיל שם.
מב מור ושול"ע ס"ד. לעיל ס"ד.
מג מורדכי רמז תשנ. רמ"א ס"ד. וראה לעיל סי' ה ס"ג שממנהג זה מונעמים בבליית ביה"כ ואפילו בלילה.
מד דרכי משה ס"ק ה. רמ"א שם. וראה לעיל סי' כא ס"ג שהה"ק לפנות צריך לפשטו הקיטל.

הלכות יום הכיפורים תריא

ואפילו בתוספת שמוסיפין מחול על הקודש בין מלפניו¹ בין מלאחריו² אסורים כל הרברים האסורים בעקר היום:

ב ומה הן הדברים האסורים מלאכה אכילה ושתייה רחיצה וסיכה נעילת הסנדל תשמיש המטה³ אבל אין חיוב כרת אלא על מלאכה ואכילה ושתייה⁴ שנאמר⁵ וכל הנפש אשר תעשה כל מלאכה והאבדתי וגו' ונאמר⁶ כי כל הנפש אשר לא תעונה⁷ ונכרתה וגו' וסתם עינוי הוא מניעת אכילה ושתייה⁸ כמו⁹ יענך וירעיבך ויאבילך וגו' ושתייה בכלל אכילה¹⁰. אבל רחיצה וסיכה ונעילת הסנדל ותשמיש המטה אע"פ שגם הם נקראים עינוי לפעמים כמו שלמדו הכזמים¹¹ ממדרש הפסוקים מכל מקום סתם עינוי לא נאמר ברוב הפעמים אלא על מניעת אכילה ושתייה בלבד ומכל מקום כיון שגם הם נקראים עינוי לפעמים לפיכך גם הם אסורים ביום הכיפורים מן התורה¹² שנאמר¹³ שבתן וקבלו הכזמים¹⁴ בפירוש הפסוק שבות מכל דבר שנקרא עינוי לפעמים:

ג ואיסור דברים אלו¹⁵ מסר הכתוב לחכמים והם הקילו בהם כמה קולות כמו שהיה נראה בעיניהם¹⁶ הקל¹⁷ וכמו שיתבאר לפנינו¹⁸ בעו"ה:

ד מלאכה מצד¹⁹ כל מלאכה שהיובים עליה כשבת היובים עליה ביום הכיפורים וכל שבשבת פטור אבל אסור הוא ג"כ ביום הכיפורים אלא ששבת ודונו סקלה ויום הכיפורים ודונו כרת²⁰ וכל איסורי התצאות שבת נוהגין ג"כ ביום הכיפורים²¹ וכל דבר שאסור למלטלו בשבת אסור למלטלו ביום הכיפורים²²:

ה אלא שבוה הקילו בו שהתירו לקנב ורק²³ דהיינו לנתק העלים מן הקלחים כדי להשוותם שיהיו מוכנים לחתכם²⁴ וכן להדיח אותו²⁵ שיהיה מוכן לבשלו בערב מיד וכן לפצוע אגוזים²⁶ כדי שיהיו מוכנים לאכילת ערב²⁷ ולא יצטרך למרוח בהן בערב וכל דברים אלו אף על פי שאסורים בשבת שהרי הוא מורה ומכין משבת לחול²⁸ כיון שאין צריכים היום עד לערב מכל מקום ביום הכיפורים התירו משום פקוח נפש²⁹ שלא יצטרך למרוח בדברים אלו בערב קודם אכילתו ויהיה לו עגמת נפש³⁰ בעונת נפשו בעשיית דברים אלו כשהוא מעונה:

א כדלעיל פ"א תרח ס"א וש"נ. וראה שם סוף ס"ו.
ג כדלעיל שם והקשו זה (לה) ראה לשון הרמב"ם שם:
שהיה בעינוי. וראה גם לקמן פ"א תרכ"ט ס"ו.
ד חטוה עק. ב. מור וש"ע פ"א.
ה מרייתא עק. א. מור וש"ע שם.
ו ויקרא כג. ל. לבוש ס"א.
ז אוצ"ל: וגו'.
ח שם כג. כפ.
ט אוצ"ל: וגו'.
י ברייתא עק. ב. לבוש שם (מעונה נמש).
יא דברים ח. נ. תנא דבי רבי ישמעאל שם עק. ב. ורש"י
ד"ה ונאמר. לבוש שם.
יב גמרא עק. א.
יג ראה גמרא עק. ב. עק. א"כ. לבוש שם.
יד ד"ן (א, א) ד"ה יום הכיפורים, ברעת הרמב"ם פ"א
ה"ה לבוש שם. בי"ח ד"ה ואנ"ל. ח"א ריש ה"ה. וראה
גם לקמן פ"א תרי"ג ס"א (רחיצה). פ"א תרי"ג ס"א (נעילת
המטה).
טו ויקרא מז. לא.
טז גמרא עק. א. רמב"ם שם. ר"ן שם. לבוש שם.

יז של רחיצה, סיכה, נעילת הסנדל ותשמיש המטה.
יח ר"ן שם. לבוש סוף ס"א.
יט פ"א תרי"ג ס"א (רחיצה). פ"א תרי"ג ס"א (סיכה). שם
פ"א (נעילת הסנדל).
כ לבוש ס"ב.
כא חטוה מנילה ג. ב. מור וש"ע פ"ב.
כב מור. לבוש שם. וראה ברייתא יד. א. רמב"ם הל'
עיובין פ"ח ה"ד.
כג רמב"ם פ"א ה"ב. מור וש"ע שם.
כד גמרא שבת ק"ד, ב. מור וש"ע פ"ב.
כה רש"י שם ד"ה ולתקן הנבא ב"י ד"ה ומ"ש אלא.
כו מ"מ הל' שבתות עשור פ"א ה"ג, בשם הרמב"ן שם
ד"ה א, ורש"י א שם ד"ה ויה"כ ב"י שם.
כז גמרא שם קמ"ו רע"א. מור וש"ע שם.
כח מור. לבוש ס"ב.
כט רש"י שם ק"ד, ב. ד"ה אסור. לבוש שם.
ל אוצ"ל: עגמת נפש. וראה וירושלמי פסחים פ"ד ה"ד
(מנפי המכנה).
לא שבת קמ"ו רע"א. לפירוש בעל הגמרא (מב), א. ד"ן
שם (מב, ב) ד"ה גרסי. מ"מ שם. ח"א סק"ב.

הלבנות יום הכיפורים תרי"א תר"ב

ז ולא התירו דברים אלו אלא כשחל יום הכיפורים בחול אבל כשחל בשבת לא התירו דברים אלו¹² גזרה שמה יעשה בן במשך שבתות השנה¹³ שיבין ביום מה שצריך לאכילת ערב שלא יבחין שהתירו לו ביום הכיפורים משום עגמת נפש:

ז אפילו ביום הכיפורים שחל בחול לא התירו אלא מן המנחה ולמעלה¹⁴ משום שאו אין לחוש שמה על ידי התעסקותו בתוקן המאכל ישבח שהוא יום הכיפורים ויאכל ממנו כיון שהוא אחר המנחה שהוא קרוב לעת היתר אכילה דהיינו צאת הכוכבים ודומה לו כמי שיש לו פת בסלו אבל קודם המנחה אסור לו להתעסק בתקוני המאכל של ערב שמה ישבח ויאכל ממנו¹⁵:

ח עכשיו נהגו כל ישראל לאסור קניבת ירק והפצעת אגוזים¹⁶ והוא הדין שאר תיקוני מאכלים של ערב אפילו אחר המנחה לפי שבדורות אחרונים התחילו לקלקל למחר ולעשות דברים אלו קודם המנחה לפיכך החמירו עליהם ואסרו אפילו לאחר המנחה¹⁷:

ט כמה דברים אמורים בהתעסקות בתיקוני המאכל¹⁸ אבל ליגע באוכלין מותר כל היום¹⁹ ואינו דומה לחמץ שאסור ליגע בו בפסח²⁰ לפי שבפסח הוא אוכל שאר דברים חוששין שמה ישבח אסור חמץ בפסח ויאכל גם את זה שנוגע כיון שבמים אלו איננו פרוש ומובדל כלל מאכילה משא"כ ביום הכיפורים שהוא פרוש ומובדל מאכילה לגמרי אין חוששין שמה ישבח ויאכל²¹ אלא אם כן הוא מתעסק בתקון המאכל לתקנו ולהכשירו לאכילה אבל בנגיעה בעלמא אין חוששין לכך.

ולפיכך מותר ליתן לקמנים לאכול²² אע"פ שהקמנים יכולים ליטול בעצמן מבלי שיוגעו הגרולים במאכל²³ ואם אין הקמן יכול לאכול אלא אם כן יתעסק הגרול בתקון המאכל להכשירו ולתקנו לאכילת הקמן מותר לו לתקנו כיון שאי אפשר לקמן לאוכלו מבעדיו תיקון זה:

י ונהגו שהתנגקות משחקין באגוזים²⁴ על השולחן²⁵ עיין סי' של"ח²⁶ ואין למחות בידם אפילו קודם מנחה²⁷:

תרי"ב שיעור אכילה ביום הכיפורים ושיעור כמותה וכו' מ"ז סעיפים:

א אכילה כיצד האוכל ביום הכיפורים שיעור שכשהוא רעב תתישב עליו דעתו באכילה זו²⁸ הייב²⁹ כרת³⁰ שנאמר³¹ כי כל הנפש אשר לא תעונה וגו' וכשאוכל כשיעור

<p>מב תרומת הדין שם. רמ"א שם. מג ח"א שם. מד מהרי"ל שם הל' יום כפור (ע' של). רמ"א ס"ב. מה מ"א ס"ק ג. מו סעף ו (משא"כ על גבי קיקק, שמה יטוה נמוט, ומ"ב אין למחות בהם). מז דרכי משה ס"ק ב. רמ"א שם.</p> <p>סימן תרי"ב</p> <p>א לבוש ס"א. ב גמרא פ, ב. לבוש שם. וראה לעיל סי' קפד ס"ג. ג משנה ע"ג, ב. מור וש"ע ס"א. ד גמרא שם. ה ויקרא כג, כג.</p>	<p>לב גמרא שם ק"ד, ב כרב הונא. רמב"ם שם. מור וש"ע שם. לג רבנו מנחם על הרמב"ם שם. לד גמרא שם קמ"ג, א. מור וש"ע שם. לה בעל המאור שם (מב, א). דין שם בשם יש מי שאומר ח"ט שם. לו ר"ח שם עה"ט. רמב"ם שם. טור וש"ע שם. לז גמרא שם קמ"ג, רע"א. מלחמות לרמב"ן שם (מב, א). ר"ן שם. מ"ו סק"ב. לח ח"א סי' תרי"ב סוף הסיומן. לט תרומת הדין סי' קמ"ג. רמ"א שם ס"י. מ כדלעיל סי' תמו ס"ז. וראה לעיל סי' תנא ס"ג. מא תרומת הדין שם, בשם מהרי"ח אור זרוע סי' כג (בשאר התענית). הובא ב"י ריש סי' תרמו, וברכי משה סי' תרי"ב אות ב. מ"א שם סק"ג.</p>
---	--